

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определения уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохир Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
К. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

AMIR TEMUR DAVRIDA HUNARMANDCHILIK SIYOSATINING O'ZIGA XOS IQTISODIY XUSUSIYATLARI

Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li

UrGEU va TDIU qo'shma ta'lim Rakamli iqtisodiyot fakulteti

1-kurs talabasi

ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich

Xorijiy oliy ta'lim muassasalari bilan hamkorlikdagi

xalqaro qo'shma ta'lim dasuri bo'limi boshlig'i, PhD

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda muallif Amir Temur va uning hunarmandchilikni rivojlantirish borasida olib borgan iqtisodiy siyosatining o'ziga xos xususiyatlarini bugungi kun nuqtani nazaridan baholab, tahlil qilishga harakat qilgan. Bunda ushbu mavzu doirasidagi mavjud manbalarni davr va makon jihatdan mazmuni va yozilish uslubiga ya'ni, ilmiy-tarixiy hamda ishonchliligiga qarab ajratib, guruhlab olgan, shuningdek, tahlil va sintez hamda tarixiylik usullariga murojaat qilgan.

Kaliit so'zlar: XIV-XV asrlar, Movarounnahr, Amir Temur, Samarqand, hunarmand, hunarmandchilik turlari, ishlab chiqarish, savdo munosabatlari.

Abstract: In this study, the author analyzed the features of economic policy for the development of Amir Temur's crafts from today's point of view. At the same time, he divided and grouped the available sources on this topic in terms of time and space, content and way of writing, i.e. scientific and historical and reliable, as well as the use of methods of analysis and synthesis.

Key words: XIV-XV centuries, Movarounnahr, Amir Temur, Samarkand, craftsman, types of handicrafts, production, trade relations.

Аннотация: В данном исследовании автор проанализировал особенности экономической политики по развитию ремесел Амира Темура с сегодняшней точки зрения. В то же время он разделил и сгруппировал доступные источники по этой теме с точки зрения времени и пространства, содержания и способа написания, т.е. научно-исторического и достоверного, а также использования методов анализа и синтеза.

Ключевые слова: XIV-XV вв., Мовароуннахр, Амир Темура, Самарканд, ремесленник, виды ремесел, производство, торговые отношения.

KIRISH

Bugungi globallashuv va yuksak texnologiyalar davrida hunarmandchilikka shunchaki o'tmish yodgorligi sifatida qaramay, uning tarixiy asoslarini o'rganish, davlat va jamiyat tomonidan keng qo'llab-quvvatlash dolzarb masalalardan biri hisoblanib, xalqaro doirada bu masalaga nazariy va amaliy jihatdan yondashuv tubdan o'zgarmoqda. Jahon hunarmandlar kengashi (World Craft Council) hamda uning Yevropa, Osiyo, Shimoliy Amerika, Lotin Amerikasi va Afrika mintaqalari bo'yicha kengashlari dunyo bo'ylab hunarmandlar va tashkilotlarni o'zaro birlashtirib, ularda hunarmandchilik, hunarmandchilik qadriyatlarini tiklash va targ'ib qilishda YUNESKO bilan hamkorlikda faoliyat olib bormoqda. Ta'kidlash kerakki, rivojlangan mamlakatlarda ko'plab yoshlar inqirozlardan keyin noyob daromad manbayi sifatida hunarmandchilikka murojaat qilishmoqda.

Mamlakatimiz ham milliy hunarmandchilik va uni rivojlantirish bo'yicha yuksak salohiyatga ega bo'lib, milliy-tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan hunarmandchilik turlarini saqlash, qayta tiklash, shuningdek, salohiyatli yoshlarni ko'proq jalb qilib, nafaqat bu sohaning davomchilarini shakllantirish balki, aholi bandligini ham ta'minlashda o'zini oqlagan boy tarixiy tajribalardan foydalanishni davr taqozo qilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "... Bu haqda so'z yuritganda, aytish lozimki, biz ulug' bobolari-mizning munosib davomchilari bo'ladigan yetuk insonlarni tarbiyalash masalasiga, afsuski, yetarlicha ahamiyat bermadik. Holbuki, intellektual va madaniy salohiyatning qanday noyob boylik ekani, nodir talant egalarini tarbiyalab kamolga yetkazish hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini unutishga haqqimiz yo'q. Rivojlangan mamlakatlar bugungi yuksak taraqqiyot darajasiga aynan shuning hisobidan yetgani – bu ham haqiqat".

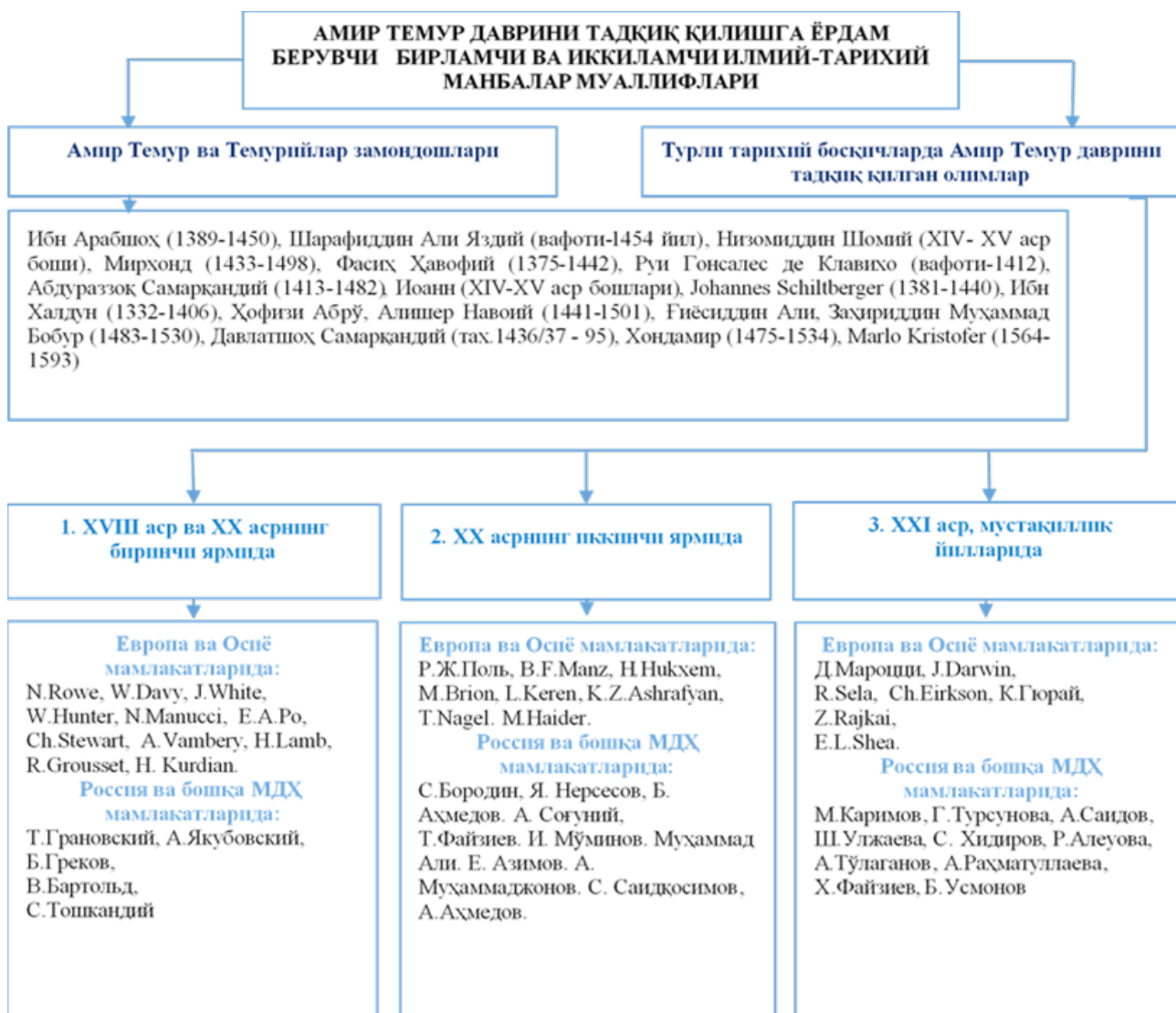

Bugungi kunga qadar iqtisodchi olimlar tomonidan yurtimizda turli tarixiy bosqichlarda davlatni boshqargan hukmronlar, xususan Amir Temurning hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirish borasidagi olib borgan iqtisodiy siyosati alohida tadqiqot sifatida ko'rib chiqish, uning hunarmandchilikni qo'llab-quvvatlash borasidagi olib borgan islohotlarining o'ziga xos xususiyatlarini ilmiy tadqiq etish zaruriyati dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda nafaqat mamlakatimizda, balki dunyo bo'ylab mashhur bo'lgan hamda sayyohlar e'tiborini tortayotgan hunarmandchilik faoliyatining turli xil o'ziga xos yo'nalishlarining shakllanishi va rivoj topishida boy tariximizning o'zni beqiyos. O'zbekiston xalqlari o'zlarining hunarmandchilik san'ati tarixida yirik bosqichlarni bosib o'tgan bo'lib, har bir bosqich o'zining mintaqaviy xususiyatlari bilan farqlanadi. Shu bilan birga, mahalliy an'analarning yangi asoslarda, qo'shilish va uyg'unlashuv uslublarida taraqqiy etganligi kuzatiladi. Xususan, XIV-XV asrlarda Movarounnahr va Xurosonda Amir Temur va Temuriylar hukmronligi davrida markaziy hokimiyatning ma'lum darajada barqarorligi, shubhasiz, mamlakatning iqtisodiy hayotida muhim o'rin tutgan hunarmandchilik munosabatlarining rivojlanishi uchun keng yo'l ochib bergan.

Amir Temurning davlat boshlig'i sifatida saltanatning iqtisodiy taraqqiyotida tutgan o'zni, ayniqsa hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirishda olib borgan iqtisodiy siyosati shu kungacha alohida mavzu sifatida iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etilmagan. Lekin, mazkur masalada uning zamondoshlari bilan birga ijtimoiy fanlar doirasida dunyoning yetakchi xorijiy va mahalliy yozuvchi hamda olimlari o'z asarlarida qisman bo'lsada to'xtalib o'tganlar (1-rasm).

1-rasm: Mavzuga doir ilmiy-tarixiy manbalar mualliflarining davr va makon jihatdan guruhlanishi

O'z o'rnida davriy jihatdan guruhlangan ilmiy-tarixiy asarlar, tadqiqotlarni makon va yozilish uslubi va janri jihatdan guruhlab tahlil qilish, turli xil qarashlarni farqlash hamda tadqiqot uchun yordam beruvchi manbalarni ajratib olishga hamda bu doirada tadqiqot olib boruvchilarga ahamiyatli darajada yordam beradi.

Amir Temur davlatning iqtisodiy jihatdan ravnaq topishini g'alabalarga olib keluvchi harbiy yurishlar bilan-gina ta'minlab bo'lmashini ungacha Markaziy Osiyoda hukmronlik qilgan Chingizxon va uning vorislaridan farqli o'laroq yaxshi tushungan. Shu bois hukmdor shaharning uzoq vaqt oyoq osti bo'lgan an'alarini qayta tiklash orqali yuqorida ko'zlagan maqsadiga erishga qaror qildi.

"Temur tuzuklari" da ta'kidlanishicha: "Saltanatimni o'n ikki toifadagi kishilar bilan mustahkamladim. ... O'n birinchi toifa – kasbu hunar egalaridir; ularning har toifa va sinfidan bo'lganlarini davlatxonamga olib kelib, o'z o'rdamdan o'rin belgiladimki, safarda va turg'unlikda sipohimga kerak yaroqlar va boshqa jihozlarni hozirladilar".

Shunisi e'tiborga sazovorki, Samarqandning qo'lga olinishini Temuriylar hukmronligining boshlanishi, deb hisoblash mumkin. Bu yilnomaga ko'ra, hijriy 771-yil, melodiy 1370-yilga to'g'ri keladi. Temur o'ttiz besh yoshda bo'lgan. Gap shundaki, tatar (turk demoqchi bo'lgan, ko'plab xorijiy manbalarda Amir Temur va Temuriylarni tatar yoki mo'g'ullarga mansub deb izohlash bilan bog'liq xatoliklar kuzatiladi) hukmdori taxtga egalik qilishi Aleksandr Makedonskiy bilan qiyoslaganda, uning qirollikdagi faoliyati tugab, vafot etgan yoshdagi davrlariga to'g'ri keladi. Lekin, u qirollik oilasi va unga tegishli mol-mulkning vorisi bo'lgan, Temur esa hammasiga o'z qobiliyati bilan erishdi.

Albatta, Amir Temurning hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirishga davlat siyosati darajasida e'tibor berishiga bir qator shart-sharoitlar (omillar) sabab bo'lgan, bu borada ham ko'plab ilmiy-tarixiy manbalar hamda tadqiqotlarda turlicha fikr-mulohazalar ilgari surilgan.

XIV asrning 60-yillarida Movarunnahrda siyosiy va iqtisodiy vaziyat nihoyatda og'irlashib ketadi. Feodal tarqoqlikning kuchayishi, ichki feodal urushlarning uzluksiz davom etishi, tashqi dushman hujumlarining avj olishidan dehqonchilik, hunarmandchilik va savdo-sotiq ishlari tanazzulga uchrab, aholi og'ir tanglikni boshdan kechirgan. Aholining bunday tabaqalari orasida mavjud og'ir ahvoldan qutilish, mamlakatni birlashtirish va kuchli bir davlat tashkil etish harakati kuchayadi. Temur o'z zamonining bunday talabini Husayndan ko'ra yaxshiroq tushunar edi. Shuning uchun ham o'z faoliyatining dastlabki bosqichida barcha harakatni Movarounnahrda markazlashgan mustaqil davlat tuzishga qaratadi. Bunday maqsadni amalga oshirishda u din peshvolari, savdogar va hunarmand ahliga suyanadi.

Mo'g'ullar qo'l ostidagi hunarmandlarning mavqeyining yomonlashishi, ularning o'rtasida yarim qullik munosabatlari paydo bo'lishi bilan tavsiflanadi. Bu haqda, 1264-yilda Plano Karpini o'zining eslatmalarida juda aniq ta'kidlagan. Mo'g'ullar bosqinida butunlay vayron etilgan va aksari aholisi qirib tashlangan va qisman qul qilingan Samarqand shahri Temur hukmronligi davrida o'zining qadimgi o'zni Afrosiyobdan birmuncha janubroqda butunlay yangitdan quriladi. Temur mamlakatda, xususan uning poytaxti Samarqandda hunarmandchilikni rivojlantirishga alohida e'tibor beradi.

Ispan elchisi Klavixoning yozishicha, "Podshoh shaharning shuhratini oshirish niyatida shu qadar ko'p sa'y-harakatlar qildiki, u qaysi mamlakatni zabt etgan va bo'ysundirgan bo'lsa, ularning hammasidan (hunarmand) odamlarni olib kelib, Samarqand va uning tevarak-atrofidagi yerlarga joylashtirdi. Podshoh har xil kasb egalarini to'plashga, ayniqsa, ko'p harakat qildi".

Amir Temur Samarqandning poytaxt sifatida o'sishi o'ziga xos siyosiy ahamiyatga ega ekanligini yaxshi bilar edi. Buni Samarqanddagi keng ko'lamli islohotlar va qurilish ishlari olib borilganligi bilan baholash mumkin. Temur birinchi navbatda e'tibor qaratgan narsa – bu yerda hunarmandchilik mahsulotlarini ko'paytirish edi. Biroq, Samarqandning ishlab chiqarish zaxirasini faqatgina sun'iy yo'l bilan tez fursatda ko'tarish mumkin edi. Bunda, ishg'ol qilingan hududlardan ishchi kuchlarini majburiy ko'chirib keltirish eng qulay vosita bo'ldi.

Amir Temur yashagan davr murakkab va ziddiyatlarga to'la bo'lib, o'z oldiga to'siqlarni yengib o'tish uchun u xalqaro maydonda faol va aniq rejalarga asoslangan tashqi siyosat olib borishi hamda quyidagi bir qator tadbirlarni to'g'ri hal etishi va amalga oshirishi lozim edi (2-rasm). Bu esa mamlakatda ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikni ta'minlashga xizmat qilgan.

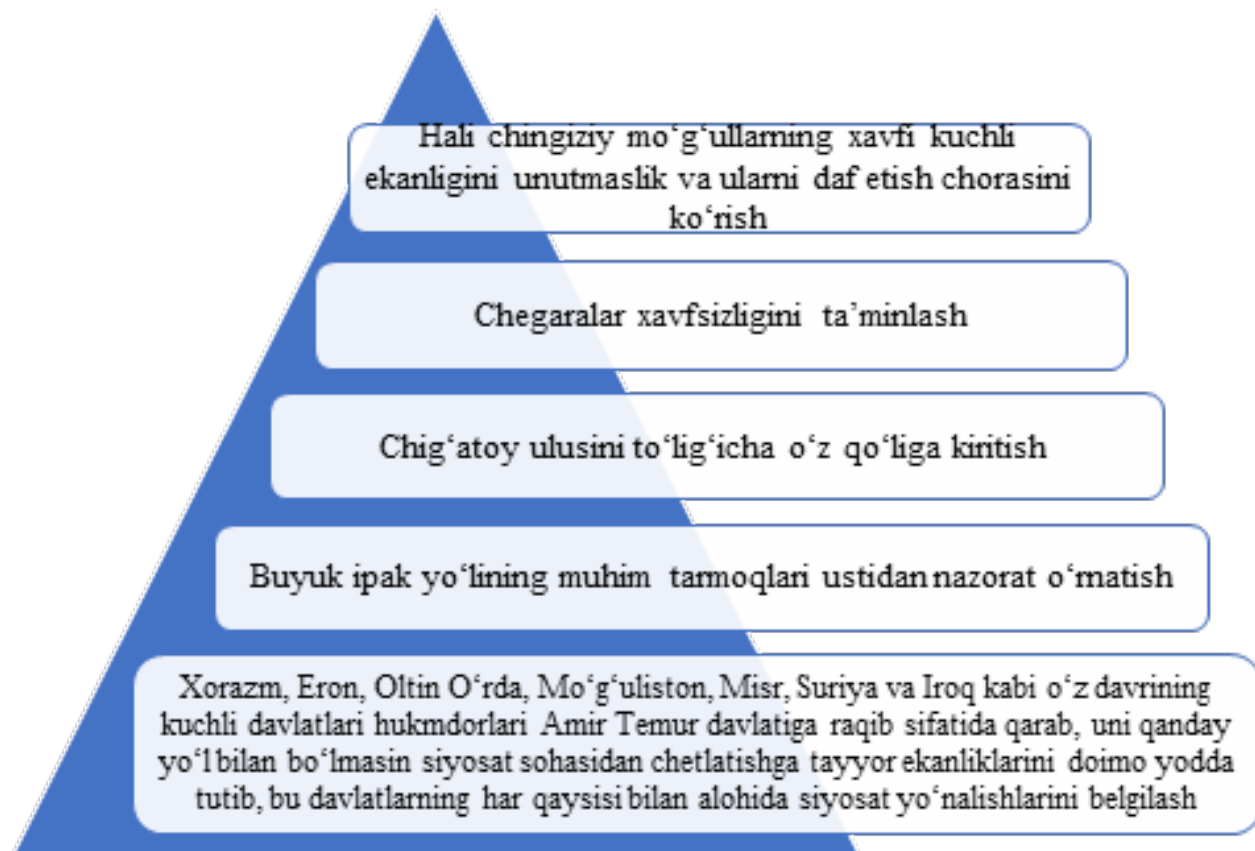
Shu bilan birga, adolatli boshqaruv tizimi hamda Amir Temurning shaxsiy xususiyatlari hunarmandchilikning keng miqyosda rivojlanishiga sharoit yaratgan.

Movarounnahrda bu kabi mutaxassislar yetishmagani uchun emas, balki qanchalik madaniy kuchlar ko'payib borsa, shunchalik hunarmandchilik faoliyati boyishiga hamda san'at va fanning yuqori darajada rivojlanishiga ishongani uchun olib kelgan.

Jan-Pol Ru ham o'z vatani, do'stlariga sadoqati, adolati, kambag'al va zaiflarga mehr-muruvvati, bosiqligi, jasurligi, saxiyligi, intellektual va axloqiy qadriyatlarga hurmati, xudojo'yligi, madaniyatlilik, qiziquvchanligi va boshqa sifatleri Amir Temurni muvaffaqiyatlariga sabab bo'lgan omillardan ekanligini ta'kidlab o'tgan. Temur o'zini Chingizxonning vorisi, O'rta Osiyo aholisi nazarida yangi Chingizxonni ko'rsatishga intilgan degan ma'lumotlar bor, amalda esa, buning teskarisi bo'lgan. Amir Temur Chingizxondan farqli o'laroq boshqa dav-

latlar bilan munosabatda eng avvalo muzokara yo'lini tanlagan, vaziyatni tinch yo'l bilan hal etishga harakat qilgan. Sababsiz tinch aholiga zulm o'tkazmaslikka va zarar yetkazmaslikka harakat qilgan. Boshidanoq Amir Temurning imperiyasi xavfsiz, aniq va mustahkam poydevorga asoslangan edi. U san'at va adabiyot ahlini o'ziga do'st tutgan. Temur yurishlar davrida, eski odatiga binoan mohir hunarmandlarning hayotini ular o'z san'ati bilan Samarqandni obod qilishlari uchun saqlab qolgan.

2-rasm: Amir Temurning xalqaro vaziyatda tashqi siyosati

Ibn Arabshoh amirlar va saroy amaldorlari "Faqihlar, ilohiyotshunoslar, Qur'oni Karimni yoddan biladigan qorilar, allomalar, ustalar, ishchilar, qullar, o'g'il va qiz bolalar ommasini yig'ib olgunlariga qadar shaharni talon-taroj etish man qilinganini, bunday qoidani buzganlarga o'lim jazosi qo'llangan"ini, ta'kidlaydi. Uning yozishicha, "Temur har qanday hunar va kasb bo'lmasin, agar unda biron fazilat va shafolat bo'lsa, shu kasb egalarga g'oyatda mehr qo'ygan edi. U tabiatan masxaraboz va shoirlarni yoqtirmas, munajjim-u tabiblarni (o'ziga) yaqin tutib, ular gaplariga e'tibor qilar va so'zlarini tinglardi".

Shuningdek, Harold Lemb Amir Temur va uning faoliyatiga quyidagicha ta'rif beradi: "Temurni tushunish uchun uning hayot tarzini ko'z oldimizga keltirish zarur. Buning uchun o'z g'oyalarini ko'r ko'rona ilgari surilgan Yevropadagi zamonaviy tarixiy yondashuvlardan qochish kerak. Temurga uning yonida yelkadosh bo'lgan odamlarning ko'zlari bilan qarash zarur. Temur shaxsini bugungi kungacha tilga olishadi. Yevropada, tarixiy kitoblarda uni zolim va qudratli hukmdor sifatida qabul qilishgan. Osiyo xalqlari esa u bilan faxrlanishadi. U biron bir sulolaning avlodi emas edi, balki o'zi sulolaga asos soldi. U Attiladek vahshiylarning yetakchisi sifatida Rimni qidirmadi, balki cho'l-biyobonda Rim bunyod etdi. U o'zi uchun qirollik taxtini yaratdi, lekin umrining ko'p qismini egarda o'tkazdi. Bunyodkorlik ishlarida biron bir me'moriy namunalarga taqlid qilmadi, balki Damashqda shaharlarni yoqishdan oldin kuzatgan qoyalar, tog' cho'qqilariga o'xshash g'ayrioddiy gumbazlarning o'ziga xos namunalarga asos soldi. Temurning bu boradagi tasavvurlari rus me'morchiligining asosiy g'oyasiga hamda uning ajdodlari tomonidan qurilgan Toj-Mahalning tojiga aylandi.

Ko'plab tadqiqotlarda Amir Temur shaxsini va uning faoliyatini hamda turli davlatlarga sababsiz yurish qilib, yerlik aholiga zulm qilishga, ulardan qul sifatida foydalanishga harakat qilgan, deya tanqidiy tahlil qilinadi. Lekin raqib hukmdorlarning Amir Temur bilan bog'liq masalalarga aralashishi, uning dushmanlariga panoj berib, pisand qilmasliklari, ataylab toptashga, butkul sindirishga intilishlari yurishlar sarhadlarini kengaytirishga sabab bo'ldi. U Misr sultoniga "Har bir ishda odamlarning etagidan tutadigan narsa g'ayrat va or-nomusdir", deb bejiz aytmagan.

XULOSA

Tarixiy manbalar hamda ilmiy-tarixiy manbalar hamda tadqiqotlarda ilgari surilgan fikr-mulohazalarni umumlashtirish asosida, quyidagi shart-sharoitlar Amir Temurning hunarmandchilik faoliyatini ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlashiga sabab bo'ldi deyish mumkin:

1. Ma'lumki, o'rta asrlar tarixi ikki davrga bo'linadi. Uning birinchi davri V - XI asrlarni o'z ichiga oladi. Bunda, yangi jamiyat - feodal yer-mulk egaligi jamiyati qaror topib, feodal tabaqa vujudga kelgan bo'lsa, ikkinchi davri (XI - XV asrlar) da yer-mulk egaligiga asoslangan jamiyat uzil-kesil shakllanib, hunarmandchilik va savdo-sotiq xo'jalikning muhim tarmoqlariga aylana bordi. Amir Temur hukmronligi aynan shu davrga to'g'ri keladi.
2. Chingizxon [Timuchin (1155–1227)] va Chingiziylarning 1219-1370-yillar oralig'idagi hukmronligi davrida Movarounnahrda ijtimoiy-iqtisodiy hayot juda og'irlashgan edi.
3. Muntazam davom etgan urushlar, aholining talon-taroj qilinishi va asossiz ravishda soliq turlarining ko'payib va ko'tarilib borishi oqibatida mamlakat moddiy va ma'naviy jihatdan qashshoqlashib qolgan edi.
4. Mamlakat sarhadlarini qayta tiklash bilan birga shaharlarni obod qilish masalasi harbiy yurishlar uchun kerakli qurol-aslaha va jihozlarni ishlab chiqarish bosh maqsadga aylangan, buning uchun tabiiyki, hunarmandlar kerak bo'lgan.
5. O'rta asrlarda aholining moddiy va nomoddiy ne'mat (tovar)larga bo'lgan deyarli barcha ehtiyojlari hunarmandchilik ishlab chiqarishi orqali qondirilgan bo'lib, tabiiyki, bu hunarmandchilik turlarini ko'payishiga turtki bergan.
6. Aholining bandligini oshirish orqali, daromadlarini ko'paytirish, shuningdek, mahalliy bozorda tovar va xizmatlarga nisbatan narxlar darajasini barqarorlashtirish dolzarb masalaga aylangan.
7. Buyuk ipak yo'lining qayta tiklanishi hamda savdo karvonlarining xavfsizligini ta'minlanishi xalqaro savdo munosabatlarining rivojlanishiga sharoit yaratadi, bu esa hunarmandchilik mahsulotlari yaratish hamda ularni mahalliy va xorijiy mamlakatlar bozorlarida ayirboshlash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mignosa A., Kotipalli P. 2019. A Cultural Economic Analysis of Craft. Switzerland. Springer Nature Switzerland AG. 3-p
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 22.12.2017. www.gov.uz.
3. Пугаченкова Г.А. Ремпель Л.И. Очерки искусства Средней Азии. Древность и средневековье. – М.: Искусство. 1982. – С. 4-5; Искусство зодчих Узбекистана / Под. ред. Г.А. Пугаченковой. – Т.: Фан. 1972. –С. 6; Пугаченкова Г.А. Из истории античной культуры Узбекистана. - Ташкент: Издательство им. Гафура Гуляма. 1973. –С. 19-20
4. Gafurov U., Khamidova Z. Theoretical and methodological basis of research on the development of handicraft activity in the economic policy of Amir Temur. Jour of Adv Research in Dynamical & Control Systems, Vol. 11, Issue-07, 2019. 951-965 pp. <https://www.scopus.com>
5. Olib borilgan tadqiqotlar asosida muallif tomonidan tuzilgan.
6. Xalqaro Amir Temur jamg'armasi. Temur tuzuklari. – T.: O'zbekiston, 2011.–181 b, 94-bet.
7. Niccolao Manucci. History of the Mogul Dynasty in India: From Its Foundation by Tamerlane, in the Year 1399, to the Accession of Aurengzebe, in the Year 1657. London. J.M. Richardson. –1825. –324 p. 7-p.
8. Jean du Plan de Carpin. Relation des Mongols ou Tartares. Paris. Arthus-Bertrand, Dondey-Dupré. 1837.
9. Мухаммаджонов А. "Амир Темур ва Темурийлар салтанати". –Т.: Қомуслар бош тахририяти. 1994. –13-47 бетлар.
10. Ruy González de Clavijo. Historia del gran Tamorlan: e itinerario y enarracion del viage, y relacion de la embajada que Ruy Gonzalez de Clavijo le hizo por mandado del muy poderoso señor rey Don Henrique el Tercero de Castilla. Yun breve discurso. En Madrid. En la imprenta de Don Antonio de Sancha. 1782. 190-p.
11. Якубовский А.Ю. Самарканд при Тимуре и Тимуридах. Ленинград. 1933. 19-стр.
12. Uljayeva Sh. Amir Temur saltanatida milliy davlatchilikning rivojlanishi: Tarix fanlari ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. –T.: TKTI. 2008. 184-185-betlar.
13. Якубовский А.Ю. Тамерлан, эпоха, личность, деяния. – М.: "Гураш". –1992. –23-b.
14. Ру Ж.П. Тамерлан. – М.: Молодая Гвардия. 2012. – 153 стр. <https://avidreaders.ru/book/tamerlan.html>.
15. The Cambridge history of Iran. The Timurid and Safavid periods. Cambridge University Press. 1986. №6 –P. 55-56
16. Грусс Р. Империя степей. Атилла, Чингиз-хан, Тамерлан. Перевод Х. Хамраева. — Алматы, 2006. 592 с. – 461, – 478, –480, –494 стр.
17. Ibn Arabshoh. Amir Temur tarixi (ajoyib al-maqdur fi tarixi Taymur) I-kitob. – T.: Mehnat. –1992. –245-bet.
18. Ibn Arabshoh. Amir Temur tarixi(ajoyib al-maqdur fi tarixi Taymur) II-kitob. O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi. –T.: Fan. –2018. –144-bet.
19. Lamb H. Tamerlane The Earth Shaker. Great Britain. The Burlhigh Press. –1929. –16-p.
20. Lamb H. Tamerlane The Earth Shaker. Great Britain. The Burlhigh Press. –1929. –13-14-pp.
21. Nizomiddin Shomiy. Zafarnoma. – T.: O'zbekiston. –1996. –300-b.
22. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. F harfi. "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti. – T.: 2002. –227-bet.
23. Muhammadjonov A. O'zbekiston tarixi (IV asrdan XVI asr boshlarigacha) – T.: Sharq. –104-106-betlar.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.